

Bir Anlatım Aracı Olarak Dil ve Sanatın Dolaylı Anlatım Gücü

Bir anlatıyı alımlayıcıya yazılı ya da sözlü aktarırken dili nasıl kullanmalıyız?

Sanat görüneni yansitmaz, görünmeyeni görünüür kılär.

Paul Klee

Dilin insan için nasıl bir önemi bulunmaktadır?
**Dilin var olmasının ne gibi yararları
bulunmaktadır?**

Dilin İnsan Yaşamındaki İşlevi

Dil insanların yaşam içerisinde kendini ifade etmesini, diğer insanlarla uyum içinde yaşamasını, kişilerin kendilerini, çevrelerini, içinde yaşadıkları toplumu ve evreni açıklamak amacıyla kullanılır. İletişim kurmanın temeli dilin kullanımında yatkınlık. İnsan kendini dil ve dilin araçlarıyla ifade eder. Ortak bir dil geliştirmeden anlaşmak, iletişim kurmak oldukça güç olacaktır. Bir başka deyişle medeniyetin gelişiminde dilin oldukça önemli bir rolünün olduğu söylenebilir.

Dilin İnsan Yaşamındaki İşlevi

İster yazılı ister sözlü olsun dilin olanakları anlatının karşı tarafa aktarımı konusunda etkilidir. İnsanlar her an birtakım **semboller** kullanarak diğerlerine bir şeyler anlatmaya çalışırlar. Duyguların, düşüncelerin aktarımı olarak da düşünülebilecek bu süreçte “dil” olarak ifade edilen yapıları kullanırlar.

Anlatım Aracı Olarak Dil

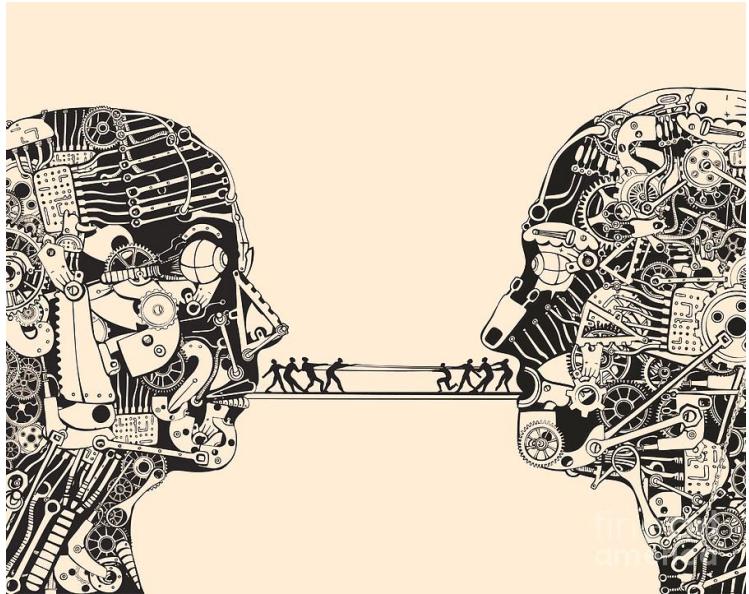
Bir anlatıyı karşı tarafa sözle, yazıyla ya da belirlenen işaretlerle aktarmak bir dil birliğini de gerektirmektedir. Dilin iki taraf için de anlaşılır olmasının yanında kullanılan mecazların, benzeşimlerin ya da metaforların da uygun olması gerekmektedir. Bu noktada yaşantıların, kültürün, çevrenin ya da içinde yaşanan toplumun dilin kullanımında ya da sunumunda etkili olduğu söylenebilir. Kurmaca metinlerde sözcüklerin kendi anlamları dışında kullanıldığını görebiliriz. Dilin dolaylı anlatımı sözcüklere yeni anlamlar yükler.

Dilin Sanattaki İşlevi

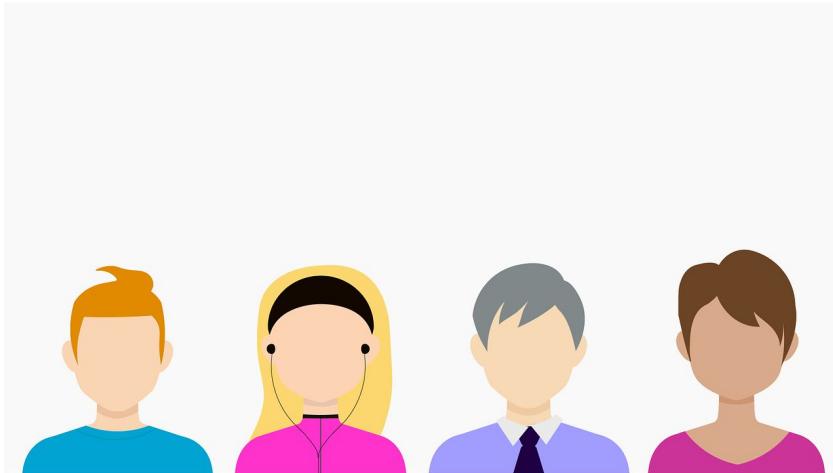
İnsanın duygusu ve düşüncelerini, karşılaştığı sorunlarla baş etme biçimlerini ifade etmenin bir yolu olan sanatı icra etmenin çeşitli araçları bulunmaktadır. Dilin varlıkla doğrudan kurduğu somut bağlantının yanında anlam boyutunda sembolik bir bağ da kurmaktadır. Sanat, dilin çeşitli olanaklarıyla somut kavramları kullanarak soyut kavumlara ulaşır. Bu haliyle sanatın sahip olduğu tüm soyut, imgesel ya da hayali yapılar dilin evreninde somutlaşarak sözcükler yoluyla yazıya dökülür.

Dilin Sanattaki İşlevi

Genelde edebiyatın, özelde kurmaca metinlerin (öykünün) en önemli ve etkili ifade aracı dildir. Söz ya da yazı dil ile dinleyicilere, okuyuculara aktarılır. Bu aktarım dilin olanaklarını kullanarak olabileceği gibi, dilin yaratıcılığı ve hayal gücünü öne çıkarmasıyla da gerçekleşebilir. Dildeki harf, ses ve sözcüklerin somut anlamları kadar sahip oldukları sembolik anlamlar da güçlü kullanımı konusunda önemlidir.

Dilin Sanattaki İşlevi

Bu noktada dilin günlük yaşamda kullanılan kavramları tanımlama, anlamlandırma ve aynı zamanda sembolleştirme konusunda etkili olduğu söylenebilir. Sanat yapıtlarının farklı dil araçları olabilir. Söz gelimi müzikte sesler, notalar ya da esler (duraklamalar) mesajları karşı tarafa aktarırken görsel sanatlarda renkler, çizgiler, çeşitli formlar kullanılmaktadır.

Dilin Sanattaki İşlevi

Harfler, sözcükler, anlamsızmış gibi görünen ünlemeler ya da cümleler kurmaca metinlerin içinde kendini bulur. Yazma sürecinde gerçekleşen şey ise tam anlamıyla bir oyundur. Tıpkı bir çocuğun oyuncayıyla oynadığı gibi hangi sözcüğün nereye geleceği, cümlenin nasıl sonlanacağı ya da hangi noktalama işaretinin kullanılması gereki̇ überine gerçekleşen beyin fırtınası kurmaca metnin alımlayıcı tarafından daha etkili anlaşılmasını sağlar.

Dilin Sanattaki İşlevi

Kurmaca metni inşa eden kişi -ki biz bu kişiye yazar diyelim- anlatıyı adım adım oluşturmak, mekanın neye benzediğini betimlemek, karakterleri ve özelliklerini kapsamlı biçimde okuyucuya aktarma konusunda dilin araçlarını etkili kullanmak durumundadır. Bu noktada kullanılan sözcük sayısı, kişinin neleri, ne kadar okuduğu, içinde doğup büyüdüğü kültür kurmaca metnin inşasında oldukça önemlidir.

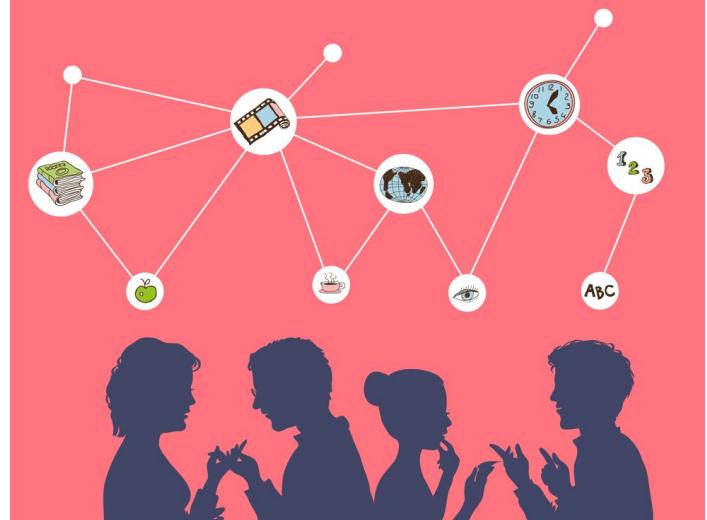
Dilin kurmaca metni çerçeveyeleyen, sınırlayan ya da özgürleştirilen en önemli unsur olduğu söylenebilir.

Anlatım Aracı Olarak Dil

Kurmaca metinlerde kullanılan dil daha dolaylı bir anlatıma sahiptir. Bu nedenle bu metinlerin öğretici-eğitici işlevi doğrudan değil, dolaylıdır. Estetik bir uyarın olarak heyecan uyandırmak amacıyla kullanılan dil ve dilin unsurlar metnin gerçek değil kurmaca yanlarına vurgu yapar. Başka bir deyişle okuyucular kurmaca yapıtlarda gerçeğin kendisini değil gerçekliğin bir temsilini, tasvirini bulurlar.

Anlatım Aracı Olarak Dil

Kurmaca metin gerçekçi, fantastik, ütopik ya da distopik olsun bu özellik değişmez. Amaç ele alınan gerçekliğin yaratıcılığı, düş gücünü ve farklı bakış açılarını yeniden oluşturacak, inşa edecek biçimde yeniden kurgulanmasıdır. Bu noktada metni yazan kişinin elinde tutmaya çalıştığı gerçekliğe yeniden biçim verdiği, eklemeler ve çıkarmalar yaptığı söylenebilir. Bu nedenledir ki kurmaca yapıtlar biriktir, hiçbirini bir diğerine benzemez.

Anlatım Aracı Olarak Dil

Kurmaca metinlerde dilin kullanımı okuyucuyu neyin anlatıldığından çok nasıl anlatıldığına yöneltir. Metnin ya da anlatının aktarımında kullanılan üslup okuyanı içerikten çok biçimde yönlendirir. Kurmaca metin yazarı dili kendine özgü bir biçimde kullanır.

Anlatım Aracı Olarak Dil

Sanat eserlerinde dil coşku ve heyecan yaratmak amacıyla kullanılır. Estetik bir uyaran olarak işlev gören dilin her bir ögesi bir şeyi temsil eder. Kullanılan unsurlar kadar kullanılmayan unsurlar da sanatsal yapının (burada kurmaca metin ya da öykü diyebiliriz) inşasında etkili olur.

Anlatım Aracı Olarak Dil

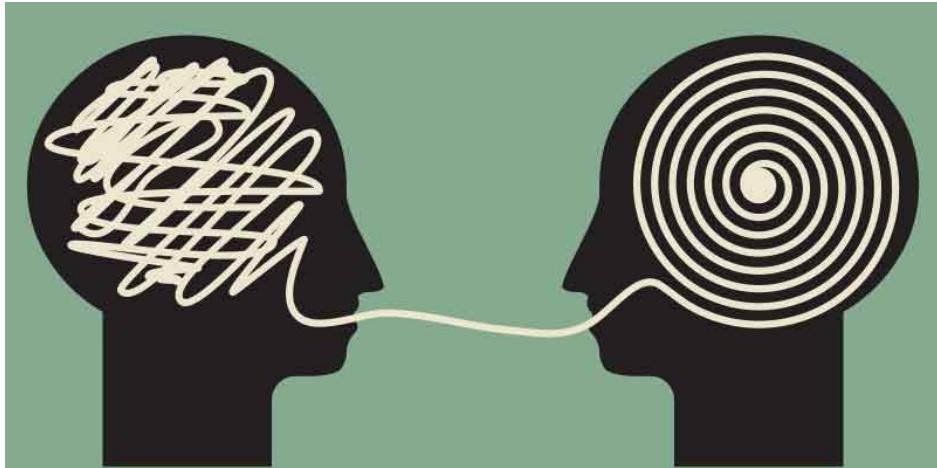
Kurmaca metinlerin dili günlük dilden farklı olarak var olan gerçekliği metaforlar yoluyla aktarmaya çalışır. Metnin temsil ettiği bir şey vardır ancak temsil edilen yalnızca taklit edilen gerçekliğin kendisi değil aynı zamanda gerçekliğin ardından görülmeyen ya da duyularla algılanamayandır. Bu noktada önceki slaytlarda söylediğimiz noktaya yeniden dönelim; kurmaca metin yazar tarafından yeniden inşa edilen, farklı biçimlerde ve bakış açılarıyla örulen gerçekliğin temsili değil, yeniden üretimidir.

“Kedi ile Fare” Öyküsü

“Ah! dedi Fare, Dünya her gün daralıyor. Önce öyle genişti ki, korku veriyordu bana, yürüdüm daha, uzakta, sağda solda duvarlar görünce mutluluk duyдум hani, ama bu uzun duvarlar öyle hızlı yaklaştı ki birbirine, işte son odadayım şimdi artık, köşede de, içine yürüyeceğim kapan duruyor!
‘Yürüdüğün yönü değiştir, olsun bitsin.’ dedi Kedi, yedi onu.” (Franz Kafka, Kedi ile Fare)

“Kedi ile Fare” Öyküsü

Kurmaca metinlerin genel özelliği olarak mesaj karşı tarafa doğrudan aktarılmaz. Belirli benzeşimler, metaforlar ya da dolayımlamalar kullanılır. Bu metinde de mesajı doğrudan aktarmak yerine dolaylı bir anlatım biçimi tercih edilmiştir. Duvar, köşe, kapan gibi benzettmelerle insan yaşamının sınırlanmışlığı, insanın evrensel tutsaklısı ve bu tutsaklıktan kurtulma çabasının beyhudeliği ele alınmıştır.

“Kedi ile Fare” Öyküsü

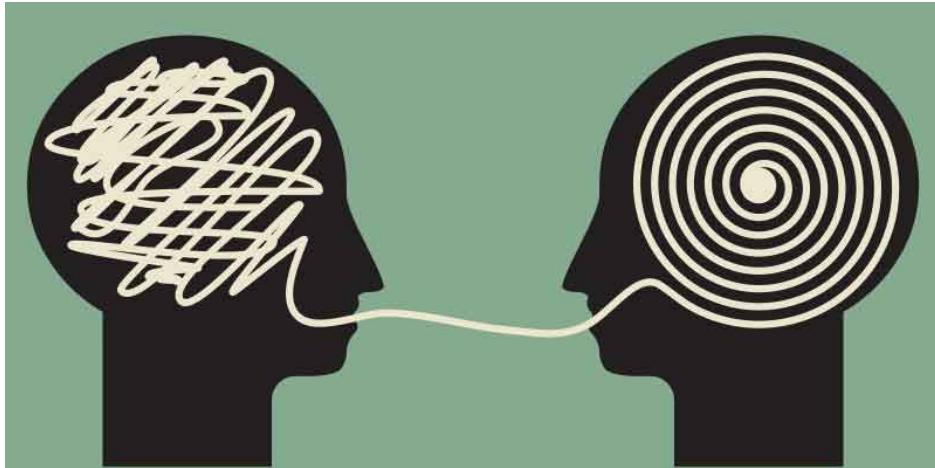
Kurmaca metinlerde algılama ya da yorumlama genellikle okuyucuya bırakılır. Kedi-fare öyküsünün nesnel aktarımı okuyucuyu özgür kılarak öykünün içinde gömülü olan soyut anlamları bulup çıkarmasını sağlamaktadır. Kurmaca bir metnin yazımı nasıl bir araştırmaya ya da arkeolojik bir kazıya benziyorsa metni okuma, anlama ve metin içindeki ilişkiler ağını keşfetme de bir o kadar arkeolojik bir kazıya benzetilebilir.

“Kedi ile Fare” Öyküsü

Okurun metindeki “kadercilik” kavramını bulup çıkarması, ölümün kaçınılmaz bir son olacağını sezmesi, farenin umutsuzluğunu ve karamsarlığını, tedirginliğini keşfetmesi metni algılamasını da sağlayacaktır. Fabl olarak yazılan bu metinde insan yaşamına ilişkin sorunlar ele alınmıştır.

2. Haftanın Ödevi

Lütfen başınızdan geçen bir olayı bir sayfa olacak biçimde anlatınız. Otobüsü kaçırma, sınava girme, ödev teslim etme, yolda ya da toplu taşıma aracında gördüğünüz bir olay ya da dışarıdan gözlemlediğiniz, sokakta ya da farklı bir mekanda gerçekleşen bir olay olabilir. Olayı anlaturken karakterleri, mekanı, olayın gelişimini ayrıntılı anlatınız.
Ödevinizi aşağıdaki bağlantıda bulunan klasöre yükleyiniz.

https://drive.google.com/drive/folders/1sEuZD1VgrJx0_y3mN1TNdEI7gmSaljde?usp=sharing